

Mezinárodní ekonomické právo

JUDr. Zdeněk Nový, Ph.D., LL. M.

Katedra Mezinárodního a evropského práva

Přednáška dne 17. 5. 2023

System MP

System

- MP

Subsystem - odvetví

- MEP

Pododvetví

- Právo WTO a mezinárodní ochrana investic

Institut

- Doložka nejvyšších výhod

Mezinárodní ekonomické právo (MEP)

MEP je odvětví mezinárodního práva veřejného upravující na mezistátní úrovni ekonomické vztahy mezi státy, mezinárodními organizacemi a jednotlivci, které spočívají v liberalizaci mezinárodního pohybu zboží, služeb, kapitálu, jakož i v provádění a ochraně mezinárodních investic a zajištění finanční a měnové stability a rozvoje.

Mezinárodní právo veřejné (makrodimenze) – metoda regulace veřejnoprávní

vs. mezinárodní právo soukromé (mikrodimenze) – metoda regulace soukromoprávní

Vztah MEP k obecnému mezinárodnímu právu

- Specialita (např. formy reparace z OMP se neuplatní v rámci WTO)
- Komplementárnost (např. použití pravidel přičitatelnosti chování v rámci ochrany investic)
- Obecně neexistence „klinické izolace“
- Vídeňská úmluva o smluvním právu (1969) – pravidla interpretace použitelná v rámci MEP

Formální prameny MEP

- Smlouvy – kvantitativně převažují
- Obyčeje
- Obecné zásady právní
- Význam aktů orgánů pro řešení sporů (Odvolací orgán, rozhodčí tribunály)

Subjekty

- Stát
- Mezinárodní organizace:
  - Univerzální (OSN, WTO)
  - Regionální (EU, MERCOSUR, ASEAN)
- Jednotlivec (investor)

Světová obchodní organizace (WTO) - vývoj

Havanská charta (1948) – snaha o vytvoření *International Trade Organization* nevedoucí k úspěchu

GATT (1947) – různá tzv. kola jednání:

Ženeva, 1947

Annecy, 1947

Torquay, 1950

Ženeva, 1956

Dillon, 1960-1

Kennedy 1960-62

Tokyo 1973-79

Uruguay 1986-94

*cla a
obdob
né
poplat
ky*

*netarifní
překážky*

WTO

WTO vznikla na základě Uruguayského kola GATT (15.4. 1994)

Mezinárodní organizace

Sdružuje 164 států světa, EU, autonomních oblastí (Makao) a pozorovatelů (další státy a MO) – téměř 100% světové populace

Sídlí v Ženevě

ČR členem od 1.1.1995

Funkce WTO

Naplňování práv a povinností ze smluv, které tvoří právo WTO

Místo pro obchodní jednání

Řešení sporů

Spolupráce s jinými organizacemi

Přezkoumávání obchodní politiky

Cíle práva WTO

Zvýšení životního standardu

Plná zaměstnanost

Růst skutečného příjmu a účinné poptávky

Rozšíření výroby a obchodu zbožím a službami

Optimální využití zdrojů za účelem udržitelného rozvoje (*US-Shrimp 1998*)

Vztah práva WTO k OMP

- „*WTO law is not to be read in clinical isolation from public international law*“ (*US-Gasoline* 1996)
- Interpretace v souladu s ostatními prameny MP (*US-Shrimp* 1998 – mořská želva spadá pod „vyčerpateľné zdroje“ pro účely čl. XX g GATT)

System práva WTO

- Dohoda o zřízení WTO (Sdělení č. 191/1995 Sb.)
- Přílohy:
  - GATT 1994 (zboží)
  - GATS (služby)
  - TRIPS (duševní vlastnictví)
  - další smlouvy (př. antidumping, zemědělské výrobky, státní subvence, zadávání vládních zakázek aj.)

Vzájemné vztahy uvnitř smluvního systému WTO

- Případné rozpory třeba odstranit interpretací (Vídeňská úmluva o smluvním právu)
- V případě konfliktu, který nelze takto odstranit, má přednost speciální úprava (např. obchod s textilem je speciální k obchodu se zbožím)

Orgány

- Konference ministrů
- Generální rada a speciální rady, výbory a pracovní skupiny
- Sekretariát
- Kvazisoudní orgány

Právní základ řešení sporů v rámci WTO

- Ujednání o řešení sporů (*Dispute Settlement Understanding*) – jedna ze smluv v rámci WTO

Řešení sporů

- Mezistátní paradigma – jednotlivec nemá přístup k řešení sporů
- 80% rozhodnutí („*reports*“) „odsouzenými“ členy respektováno
- Obligatorní pravomoc (vs. Mezinárodní soudní dvůr)
- Výlučná pravomoc – spory mezi členy nelze řešit u jiného orgánu
- Sporné řízení - nevydává poradní stanoviska

Orgány řešení sporů

(Generální rada zasedající jako) Orgán pro řešení sporů (*Dispute Settlement Body*) – ustavuje panely, provádí implementaci jejich rozhodnutí, autorizuje vymáhání rozhodnutí

- Panely (*Panels*)
- Odvolací orgán (*Appellate Body*)

Postup řešení sporu

- „Standardní“ postup:
  1. Obligatorní konzultace stran (max. 30 dní)
  2. Řízení před panelem
  3. Odvolání
  4. Implementace a vynucování doporučení a rozhodnutí
- Alternativní postup:

Kdykoli „dobré služby“, mediace, konciliace – generální tajemník WTO

Rozhodčí řízení – panel vydává rozhodčí nález

Panel – 1.stupeň

3 členové

Nemohou být státními příslušníky stran

Požadavek nezávislosti

* „Panel“ je doslovným překladem anglického znění. Ve Sbírce zákonů je však překládán jako „skupina odborníků“, což koresponduje lépe francouzskému a španělskému textu Ujednání o řešení sporů. Jednoslovný výraz „panel“ je zde využíván pro úspornost.

Odvolací orgán

- 7 členů na 4 roky (1 obnovení)
- Odborníci v oboru práva, mezinárodního obchodu a ve specifickém předmětu sporu
- Odvolací orgán může potvrdit, změnit či doplnit právní hodnocení panelu

AB Reports

home → trade topics → dispute settlement → appellate body → appellate body reports

DISPUTE SETTLEMENT: APPELLATE BODY

Appellate Body Reports

The Reports below are listed in reverse chronological order according to the date when the appeal was filed.

2018 [back to top ▲](#)

Dispute Name (Click to retrieve all documentation on the case)	Short Title	Appellate Body Report	Appellants	Appellees	Adoption date of report (s)	Agreements addressed	DSR Reference
Australia – Certain Measures Concerning Trademarks, Geographical Indications and Other Plain Packaging Requirements Applicable to Tobacco Products and Packaging WT/DS435 / WT/DS441	Australia – Tobacco Plain Packaging (Honduras) / Australia – Tobacco Plain Packaging (Dominican Republic)	WT/DS435/AB/R , WT/DS441/AB/R	Australia	Honduras, Dominican Republic	29 June 2020	TRIPS , TBT Agreement , DSU	

Právní účinek „zpráv“ Odvolacího orgánu

- Závaznost zpráv pro strany od okamžiku, kdy je DSB přijme
- Zprávy nemají povahu precedentu, nicméně představují autoritativní výklad práva WTO
- Někteří autoři je považují za důkaz následné smluvní praxe s důsledkem, že musejí existovat dobré důvody pro odchýlení se od předchozích zpráv (viz také čl. 31 3 (b) VÚSP)

Blokace Odvolacího orgánu ze strany USA

- Odmítnutí jmenovat a znovu potvrdit členy Odvolacího orgánu ze strany USA-> nefunkčnost Odvolacího orgánu-> několik členů WTO vytvořilo mezitimní mechanismus pro řešení sporů mezi sebou (*Interim Appeal Arbitration Arrangement*)

3 druhy žalob (čl. XXIII GATT 1994)

„Jestliže... byla zrušena nebo zmenšena jakákoli výhoda plynoucí pro ni přímo nebo nepřímo z této Dohody, nebo že dosažení kteréhokoli cíle této Dohody bylo ztíženo...“:

- 1. Neplnění závazků z práva WTO (*violation complaint*)**
2. jiná smluvní strana uplatňuje opatření bez ohledu na to, zda je nebo není v rozporu s ustanoveními této Dohod (*non-violation complaint*)
3. Žaloba na existenci jiné situace (*situation complaint*)

Právní následky porušení závazku

Sekundární povinnost uvést své vnitrostátní opatření okamžitě do souladu se závazky ze smluv WTO. Pokud stát nesplní tuto povinnost, následují protiopatření:

Kompenzace = dodatečné obchodní ústupky či výhody poskytnuté oproti zachování opatření na základě dohody mezi stranami

Odvetné opatření = např. zvýšení cel v oblasti porušení druhou stranou či odmítnutí chránit práva duševního vlastnictví, přičemž spory o přiměřenost odvety řeší původní panel v rozhodčím řízení

Základní rozdíly mezi protiopatřeními dle OMP a odvetnými opatřeními v právu WTO

- Obecné mezinárodní právo = jednostrannost protiopatření (retorze, represálie) = tj. svépomoc
- Právo WTO = institucionalizovaná kontrola odvetného opatření (ze strany Orgánu pro řešení sporů)
- Právo WTO neobsahuje právo na reparaci formou restituce a event. kompenzace, které by náleželo podle obecného mezinárodního práva

Hmotněprávní ustanovení

Zákaz diskriminace *de iure a de facto* (*EC-Seal Products*)

Pravidla zákazu diskriminace:

Doložka nejvyšších výhod – zrovnoprávnění mezi zahraničními subjekty (čl. III GATT 94, GATS)

Národní režim – zrovnoprávnění s domácími subjekty (čl. I GATT 94, čl. II GATS)

Všeobecná doložka nejvyšších výhod

„1. Všechny výhody, přednosti, výsady nebo osvobození poskytnuté kteroukoli smluvní stranou jakémukoli výrobku pocházejícímu z kterékoli jiné zemi nebo tam určenému budou ihned a bezpodmínečnosti přiznány obdobnému výrobku pocházejícímu z území všech ostatních smluvních stran nebo tam určenému...“

Doložka národního zacházení

- Nadměrné zdanění
  - Podobnost výrobků
  - Ochrana domácím výrobkům
  - Neuplatnění relevantních domácích právních předpisů
- Japan-Alcoholic Beverages II* (1996) vyšší daň na zahraniční alkohol než na domácí – porušení národního zacházení

Systematizace výjimek

- Všeobecné výjimky
- Výjimka pro národní a mezinárodní bezpečnost
- Výjimka pro ochranná opatření
- Některé další výjimky

Všeobecné výjimky podle čl. XX GATT '94

Aby se stát mohl liberovat musí splnit *kumulativně* podmínky obsažené v:

- 1) Tzv. *chapeau*: “S podmínkou, že taková opatření nebudou uplatňována způsobem, který by byl prostředkem **libovolné nebo neoprávněné diskriminace** mezi zeměmi, v nichž převládají tytéž podmínky, nebo zastřeným omezením mezinárodního obchodu, nic v této Dohodě nebude vykládáno v tom smyslu, že by se bránilo kterékoli smluvní straně, aby zaváděla nebo prováděla opatření:“
- 2) splnění podmínek v konkrétních výjimkách.

Konkrétní výjimky (výběr)

A) nutné k ochraně veřejné mravnosti:

Zahrnuje blaho tuleňů – nakupování výrobků z nich vyrobených je považováno v některých zemích za nemravné

B) nutné k ochraně života nebo zdraví lidí, zvířat nebo rostlin:

Zákaz dovozu asbestu do Francie (*EC-Asbestos* 2001)

D) Soulad s vnitrostátním právem (*India Solar Cells* 2016)

G) vyčerpateľných přírodních zdrojů:

Mořská želva je vyčerpateľným přírodním zdrojem, jakož i čistý vzduch (*US-Gasoline* 1996)

J) výrobky, jichž je všeobecný či místní nedostatek (např. vakcíny)

Výjimky vnitrostátní a mezinárodní bezpečnosti

Výjimka není tzv. *self judging* – nepodléhá závazné a konečné jednostranné interpretaci smluvními státy, leč její naplnění může být přezkoumáno orgány pro řešení sporů

Mezinárodní ochrana investic - původ

- Dohody o obchodu a plavbě/počátky kolonizace zámořských území
- Tzv. diplomatická ochrana – ochrana práv vlastních státních příslušníků proti druhým státům – politické způsoby řešení sporů
- *Barcelona Traction* (MSD, 1970) – role dvoustranných smluv namísto diplomatické ochrany při ochraně práv akcionářů

Mezinárodní ochrana investic - smysl

- Umožnit přeshraniční investování kapitálu, což vyžaduje určité právní záruky
- Rozvinuté (kapitál vyvážející) a rozvojové (kapitál přivážející) země
- Nákup-prodej přes hranice vs. usazení v hostitelském státě
- EU požadovala sjednání co největšího množství těchto dohod pro nově přistoupivší státy (ČR)

Milníky mezinárodní ochrany investic

1959 – první BIT mezi Německem a Pákistánem

1965 – vznik Mezinárodního střediska pro řešení sporů,
Washington D.C.

1981 – první jednání *Iran-US Claims Tribunal*

1990 – první rozhodčí nález na základě BIT -> nový fenomén
„*arbitration without privity*“ (*J. Paulsson*) = arbitráž mezi soukromou osobou a státem, která nevzniká na základě soukromoprávní smlouvy, leč na základě ustanovení mezinárodní smlouvy

Mezinárodní ochrana investic a obecné mezinárodní právo

MOI působí v některých otázkách jako *lex specialis*

OMP plní v zásadě dvojí úlohu:

- Vyplňuje mezery v dohodách o ochraně investic
- Slouží k interpretaci pravidel v dohodách
- OMP tvoří státy především pro sebe
- MOI vznikla mj. pro ochranu práv a zájmů investorů

Prameny mezinárodní ochrany investic

- Smlouvy (dohody):
  - Dvoustranné (převažují) a mnohostranné
  - Obchodní dohody obsahující investiční kapitolu
- Mezinárodní obyčeje (přičitatelnost)
- Obecné zásady právní (legitimní očekávání)

Rozhodčí nálezy nejsou pramenem, ale...

- Nejedná se o precedenty, ale mají významnou faktickou váhu – tribunály zohledňují nálezy v obdobných případech
- Dostupnost většiny nálezů veřejně

Základní pojmy

- Investor
- Investice

Investor (dle BIT mezi ČR a Bahrajnem)

2. Pojem “investor” znamená jakoukoli fyzickou nebo právnickou osobu, která investuje na území státu druhé smluvní strany.
  - (a) Pojem “fyzická osoba” znamená jakoukoli fyzickou osobu mající státní občanství některého ze států smluvních stran v souladu s jeho zákony.
  - (b) Pojem “právnická osoba” znamená ve vztahu k oběma smluvním stranám jakoukoli společnost zaregistrovanou nebo zřízenou v souladu se zákony státu smluvní strany a uznanou jimi za právnickou osobu tohoto státu smluvní strany.

Postavení akcionářů

V závislosti na textu dohody je akciový podíl chráněn jako investice a investorem je tedy akcionář vlastnící tento podíl (většinový i menšinový).

Rosinvest vs. Rusko

Company (CLA-80) and *Enron & Ponderosa* (CLA-81). These decisions confirm that modern investment treaty arbitration does not require that a shareholder can only claim protection in respect of measures that directly affect shares in their own right, but that the investor can also claim protection for the effect on its shares by measures of the host state taken against the company

Zdroj:Italaw.com

Investice

- Absence jednotné definice
- Přímé vs. portfoliové investice
- *Asset-based*, *enterprise-based* a hybridní definice v jednotlivých dohodách o ochraně investic

Struktura *asset-based* definice (v česko-ruské BIT)

2. Pojem "investice" označuje všechny druhy majetkových hodnot, které investoři jedné ze Smluvních Stran vkládají na území druhé Smluvní Strany v souladu s jejím právním řádem při uskutečňování podnikatelské nebo jiné činnosti za účelem dosažení zisku a zahrnuje zejména, nikoli však výlučně:

- a) movitý a nemovitý majetek a odpovídající majetková práva;
- b) akcie, vklady a jiné formy účasti ve společnostech a podnicích;
- c) práva z peněžních pohledávek nebo závazků mající ekonomickou hodnotu;
- d) práva z oblasti duševního vlastnictví včetně autorských práv, práva z vynálezů, průmyslových vzorů, výrobních značek, firemních jmen a také technologií, know-how, obchodních tajemství a goodwill;
- e) jakákoli práva na provádění podnikatelské nebo jiné činnosti, poskytovaná na základě zákonů nebo smluv, zahrnující zejména práva na průzkum, těžbu a využití přírodních zdrojů.

Zdroj: <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/dohody-o-podpore-a-ochrane-investic>

Řízení před Střediskem (ICSID) a mimo něj

Mimo ICSID – díváme se na definici investice v příslušné dohodě
V rámci ICSID – nad rámec definice v příslušné dohodě musí být splněna i definice v čl. 25 Washingtonské úmluvy

Čl. 25 tzv. Washingtonské úmluvy (ICSID)

„Každý právní spor *vznikající přímo z investice* mezi smluvním státem (nebo orgánem či zastoupením smluvního státu určeným Středisku tímto státem) a občanem jiného smluvního státu.“

Tzv. test Salini

Případ *Salini proti Maroku*

Dovození kritérií pro omezení bezbřehosti pojmu „investice“ v čl. 25:

- Přispění finančních prostředků či aktiv
- Trvání investice
- Převzetí rizika
- Přispění k ekonomickému rozvoji hostitelského státu

Váha testu Salini

- Společný jmenovatel: formální nezávaznost testu
- ICSID: Pokud na tento test poukáže stát v rámci své obrany, pak se jím tribunál bude muset zabývat
- Mimo ICSID: test nebude obvykle zohledněn

Systematika řešení sporů v MIA

- 2 roviny:
  - Stát-stát (výjimečně)
  - Investor-stát
- Způsoby řešení sporů:
  - Rozhodčí řízení
  - Vnitrostátní soudy
  - Konzultace, mediace, conciliace

Důvody preference rozhodčího řízení (arbitráže)

- Imunita hostitelského státu (před soudy jiných států)
- Potenciální stranění soudů vlastnímu státu
- Omezený přístup investora k mezinárodním soudům

Mezinárodní investiční v. obchodní arbitráž

- Společné prvky: např. souhlas stran jako základ arbitráže
- V MIA se používá převážně a přednostně mezinárodní právo veřejné, kdežto v MOA se používá převážně, byť ne výlučně, vnitrostátní právo.

Souhlas státu jako základní předpoklad investiční arbitráže

- Investiční kontrakt (praxe především do roku 1990)
- **Ustanovení o řešení sporů v rozhodčím řízení v dohodách o ochraně investic – převažuje v posledních desetiletích**
- Vnitrostátní zákon

Ustanovení o řešení sporů v d. mezi ČR a Kanadou

ČLÁNEK X

Řešení sporů mezi investorem a hostitelskou smluvní stranou¹

1. Jakýkoli spor mezi jednou smluvní stranou a investorem druhé smluvní strany týkající se účinků opatření nebo řady opatření, které první smluvní strana přijala ohledně řízení, užívání, využívání nebo nakládání s investicí investora, a týkající se zejména, nikoli však výlučně, vyvlastnění podle článku VI (Vyvlastnění) této dohody nebo převodů finančních prostředků podle článku VII (Převody finančních prostředků) této dohody, bude mezi nimi pokud možno, přátelsky urovnán.
2. Pokud spor nebyl přátelsky vyřešen do šesti měsíců ode dne zahájení sporu, může jej investor předložit rozhodčímu řízení.
3. V takovém případě bude spor řešen buď v souladu s:
  - (a) Rozhodčími pravidly Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní právo obchodní (UNCITRAL), přijatými rezolucí 31/98 Valného shromáždění Organizace spojených národů dne 15. prosince 1976;

Ustanovení o řešení sporů

- Investor je v drtivé většině případů žalobce a stát je žalovaný
- Možnost investora vybrat si z více procesních variant:
  - Např. ICSID nebo arbitráž *ad hoc* na základě Pravidel UNCITRAL
  - Výsledkem je rozhodčí nález, který je závazný a vykonatelný (na základě tzv. Washingtonské či Newyorské úmluvy)
- Obvykle vyloučena povinnost vyčerpat prostředky nápravy v rámci vnitrostátní práva – přímý přístup do rozhodčího řízení

Pravomoc arbitrážního tribunálu

Ratione materiae (investice)

Ratione personae (investor)

Ratione temporis (časová působnost dohody)

Ratione loci (investice má vztah k území hostitelského státu)

Zrušení nálezu

- ICSID: autonomní systém, přezkum prováděn v rámci tzv. *annulment procedure*
- Mimo ICSID: na základě procesních předpisů *legis arbitri* (podobně jako nálezy v obchodní arbitráži)

Uznání a výkon investičních rozhodčích nálezů

Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států (420/1992 Sb.):

- autonomní systém uznání a výkonu (čl. 53-55) – omezené možnosti obrany proti výkonu

Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (71/1959 Sb.):

- uznání výkon probíhá obdobně jako v obchodní arbitráži

Mezinárodní závazky hostitelského státu dohodách

- MZ obsaženy v tzv. standardech zacházení s investicí a/nebo investorem
- Standard = obecné formulované pravidlo příkazující hostitelskému státu se určitým způsobem chovat nebo se určitého chování zdržet

Kategorizace standardů

- Absolutní standardy:

Minimální standard	(obyčej)
Spravedlivé a rovnocenné zacházení	(dohody+obyčej - sporné)
Plná ochrana a bezpečí	(dohody+obyčej)
Zákaz svévolných opatření	(dohody+obyčej)

- Relativní standardy (=vyžadují „bod srovnání“):

Doložka nejvyšších výhod	(dohody)
Národní režim	(dohody)
Zákaz diskriminačních opatření	(dohody+obyčej-sporné)

Minimální standard v případě Neer

Without attempting to announce a precise formula, it is in the opinion of the Commission possible to go a little further than the authors quoted, and to hold (first) that the propriety of governmental acts should be put to the test of international standards, and (second) that the treatment of an alien, in order to constitute an international delinquency, should amount to an outrage, to bad faith, to wilful neglect of duty, or to an insufficiency of governmental action so far short of international standards that every reasonable and impartial man would readily recognize its insufficiency. Whether the insufficiency proceeds from deficient execution

Zdroj:
https://legal.un.org/riaa/dtSearch/Search_Forms/dtSearch.html

Minimální standard zacházení s cizincem

Dovozován z případu *Neer* (Americko-mexická komise, 1926):

- Pro porušení standardu je vyžadováno zavrženíhodné jednání ve zlé víře (vysoký „práh“)
- Porušení práv cizince redukováno na tzv. odepření spravedlnosti (všeobjímající pojem)

SRZ v dohodě mezi ČR a Izraelem

Článek 2

Podpora a ochrana investic

1. Každá smluvní strana bude podporovat a vytvářet příznivé podmínky pro investory druhé smluvní strany, aby investovali na jejím území, a bude takové investice připouštět, a to v souladu se svým právním řádem.
2. Investicím investorů každé ze smluvních stran bude za každých okolností poskytováno řádné a spravedlivé zacházení a budou požívat plné ochrany a bezpečnosti na území druhé smluvní strany.

Zdroj: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/ochrana-financnich-zajmu/arbitraze>

Spravedlivé a rovnoprávné zacházení

Vágní formulace, avšak nejčastěji vznášena investory
Sporné, zda kopíruje minimální standard zacházení, anebo
nevyžaduje tak vysoký „práh“ (jako v *Neer* výše)

Např. čl. 8.10 CETA:

- Odepření spravedlnosti
- Flagrantní porušení práva na spravedlivé řízení
- Zjevná svévole
- Zneužívající zacházení, nátlak, tíseň nebo obtěžování investora

Odepření spravedlnosti – Azinian v. Mexico

102. A **denial of justice** could be pleaded if the relevant courts refuse to entertain a suit, if they subject it to undue delay, or if they administer justice in a seriously inadequate way. There is no evidence, or even argument, that any such defects can be ascribed to the Mexican proceedings in this case.

Zdroj: italaw.com

Vyčerpání dostupných opravných prostředků

- Základní podmínka odepření spravedlnosti je vyčerpání rozumně dostupných opravných prostředků

Legitimní očekávání a stabilita právního řádu

- Má být chráněno očekávání investora, aniž by měl zvláštní, konkrétní příslib od státu, že nebude měnit legislativu?
- K porušení SRZ obecně dojde pouze tehdy, pokud stát náhle a nepředvídaně změní fundamentální charakteristiku oblasti právní regulace nebo když se stát výslovně zaváže, že nebude právní regulaci měnit

Plná ochrana a bezpečí

- **Ochrana fyzické stránky investora a investice**
- Ochrana proti jiným soukromým osobám
- Stát musí vyvinout *due diligence*, není tedy objektivně odpovědný
- Standard se liší podle vyspělosti státu (*Pantechniki v. Albánie*)

SPOB v dohodě mezi ČR a Čínou

ČLÁNEK 2

PODPORA A OCHRANA INVESTIC

1, Každá smluvní strana bude podporovat a vytvářet příznivé podmínky pro investory druhé smluvní strany, aby investovali na jejím území, a bude takové investice připouštět v souladu se svým právním řádem.

2, Investicím investorů každé ze smluvních stran bude v každé době poskytováno řádné a spravedlivé zacházení a budou požívat plné ochrany a bezpečnosti na území druhé smluvní strany.

<https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/ochrana-financnich-zajmu/arbitraze>

DNV+NZ v d. mezi ČR a Saudskou Arábií

Článek 3

1. Každá smluvní strana poskytne již připuštěným investicím a investičním výnosům investorů druhé smluvní strany zacházení ne méně příznivé, než jaké poskytuje investicím a investičním výnosům investorů jakéhokoli třetího státu.
2. Každá smluvní strana poskytne, v souladu se svým právním řádem, již připuštěným investicím a investičním výnosům investorů druhé smluvní strany zacházení ne méně příznivé, než jaké poskytuje investicím a investičním výnosům svých investorů.

<https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/ochrana-financnich-zajmu/arbitrage>

Doložka nejvyšších výhod

- Otázka 1: může francouzský investor požadovat po ČR stejné zacházení, jaké ČR poskytujeme švýcarským investorům?
- Otázka 2: Jaké jsou důsledky kladné odpovědi?
- Hmotněprávní standardy – ano
- Procesní ustanovení (o řešení sporů) – 2 názory:
  - Ano (*Maffezini* proti Španělsku)
  - Ne (*Plama* proti Bulharsku)

Národní režim

Otázka úrovně srovnání:

SD Meyers vs. Kanada: investor musí být ve stejném sektoru jako domácí subjekt (např. doprava) vs.
Methanex Corp. vs. USA: investor musí být poměřován vůči
prodejcům metanolu, nikoli jakýchkoli
aditiv

Vyvlastnění v OMP

- Obecné mezinárodní právo umožňuje státu vyvlastnit jakýkoli majetek na jeho území, pokud bude následovat „včasná, adekvátní a účinná“ kompenzace (tzv. *Hullova* formule)
- => Vyvlastnění za splnění těchto podmínek není mezinárodně protiprávním jednáním

Vyvlastnění v dohodě mezi ČR a Švýcarskem

Článek 6

Zbavení vlastnictví, náhrada

/1/ Žádná ze smluvních stran neprovede proti investicím investorů druhé smluvní strany přímá ani nepřímá opatření směřující k vyvlastnění, znárodnění nebo jakémukoli jinému opatření majícímu stejnou povahu nebo výsledek, s výjimkou opatření provedených ve veřejném zájmu, nemajících diskriminační povahu, která jsou provedena podle zákona za předpokladu, že za ně bude poskytnuta skutečná a přiměřená náhrada. Výše náhrady, včetně úroků, bude poskytnuta v měně státu, z něhož investice pochází a bude zaplácena bez prodlení osobě k tomu oprávněné bez ohledu na to, kde je její sídlo nebo bydliště.

<https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/ochrana-financnich-zajmu/arbitraze>

Požadavky na vyvlastnění v souladu s právem v dohodách o ochraně investic

- Včasná kompenzace za tržní cenu
- Soulad s vnitrostátním právem
- Veřejný zájem
- Zachování spravedlivého řízení
- Na nediskriminačním základě
- Umožnění transferu prostředků ze země investice

Přímé a nepřímé vyvlastnění, opatření s obdobným účinkem

- Přímé:
  - znárodnění, konfiskace – odebrání vlastnického titulu
- Nepřímé:
  - vlastnický titul zachován, ale vlastnictví přestane nést kvůli zásahu státu investorovi jakýkoli benefit (např. odejmutí oprávnění k podnikání), investor je podstatně zbaven hodnoty investice

Rosinvest proti Rusku – vyvlastnění kumulativními jednáními

621. In **conclusion** therefore, the Tribunal considers that the totality of Respondent' measures were structured in such a way to remove Yukos' assets from the control of the company and the individuals associated with Yukos. They must be seen as elements in the cumulative treatment of Yukos for what seems to have been the intended purpose. The Tribunal, in reviewing the various alleged breaches of the IPPA, even if the justification of a certain individual

Zdroj: italaw.com

Tzv. regulatorní vyvlastnění

- Lze nepřímo vyvlastnit přijetím, změnou či zrušením zákona?
- Regulatorní vyvlastnění versus legitimní zákonodárná činnost ve veřejném zájmu
- Tzv. doktrína *police powers*, která omezuje možnost regulatorního vyvlastnění

Philip Morris Brands v. Uruguay

287. The Tribunal's analysis might end here, leading to the dismissal of the Claimants' claim of expropriation for the above reasons. There is however an additional reason in support of the same conclusion that should also be addressed in view of the Parties' extensive debate in that regard. In the Tribunal's view, the adoption of the Challenged Measures by Uruguay was a valid exercise of the State's police powers, with the consequence of defeating the claim for expropriation under Article 5(1) of the BIT.

Zdroj: Itlaw.com

Důsledky porušení standardů

- Vznik odpovědnosti státu za splnění dalších podmínek:
- přičitatelnost chování a
- neexistence okolnosti vylučující protiprávnost/výjimka v dohodě
- Náhrada materiální újmy (Chorzowská továrna SDMS 1928)->
- Obvykle kompenzace
- Nemateriální újma – jen za výjimečných okolností (*Lemire v. Ukraine*)

Odpoř�ednost investora – d. mezi Marokem a Nigérií

ARTICLE 20

INVESTOR LIABILITY

Investors shall be subject to civil actions for liability in the judicial process of their home state for the acts or decisions made in relation to the investment where such acts or decisions lead to significant damage, personal injuries or loss of life in the host state.

Zdroj:
<https://investmentpolicy.unctad.org/>

Právo Evropské unie – případ Achmea

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

Články 267 a 344 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že brání takovému ustanovení, obsaženému v mezinárodní dohodě uzavřené mezi členskými státy, jako je článek 8 Dohody mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Nizozemským královstvím o podpoře a vzájemné ochraně investic, podle něhož investor z jednoho z těchto členských států může v případě sporu týkajícího se investic v druhém členském státě zahájit řízení proti poslední uvedenému členskému státu před rozhodčím soudem, jehož pravomoc je tento členský stát povinen uznat.

Zdroj: Curia.europa.eu

Reakce EU na kritiku mezinárodní investiční arbitráže z pohledu řešení sporů

- Návrat k *mezistátnímu řešení sporů* ve dvoustranných smlouvách o volném obchodu s třetími státy (Singapur, Velká Británie, Vietnam) – konzultace, mediace, hybridní řešení sporu spojující arbitráže a rozhodování panelu WTO
- Snaha o vytvoření stálého, dvoustupňového investičního tribunálu v dohodách, jež obsahují tzv. *investiční kapitolu* (Kanada – tzv. CETA)
- Vytvoření tzv. mnohostranného investičního soudu (UNCITRAL)

Tzv. screening zahraničních investic

- Zákon č. 34/2021 Sb., o prověřování zahraničních investic..., ve znění pozdějších předpisů – povolovací systém pro zahraniční investice
- Důsledek obav z investic některých států do strategických odvětví druhých států (např. energetika)

Odkazy

https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/legal_e.htm

https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispustats_e.htm

<https://icsid.worldbank.org/>

<https://investmentpolicy.unctad.org/>

<https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/ochrana-financnich-zajmu/arbitraze>

https://uncitral.un.org/en/working_groups/3/investor-state

<https://unctad.org/>

<https://legal.un.org/riaa/>

<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>

https://uncitral.un.org/en/working_groups/3/investor-state

Doporučená literatura

Malenovský, J. *Mezinárodní právo veřejné. Obecná část a poměr k jiným právním systémům. 7. vydání.* Brno: Masarykova univerzita, 2020. – zejména hlava XII;

Šturma, P. a Balaš, V. *Mezinárodní ekonomické právo. 2. vydání.* Praha: C. H. BECK, 2013. – k právu WTO a ochraně investic (plus další témata z MEP);

Janků, M. *WTO a právo mezinárodního obchodu.* Praha: C. H. BECK, 2019. – přehledová příručka.